

Obsah

Zoznam máp	13
Zoznam tabuliek	15
Úvod	17
1 Karpatskí Rusíni a územie Karpatskej Rusi	21
Geografia obyvateľstva	
Fyzická geografia	
2 Karpatská Rus v predhistorickom období	37
Prvé osídľovanie	
Doba železná a Kelti	
Rímska ríša a Dákovia	
3 Slovania a ich príchod do Karpát	47
Huni a sťahovanie národov	
„Honba za poznaním“ o pôvode národov	
Slovania a Karpatská Rus	
Bieli Chorváti a Avari	
4 Formovanie štátov v strednej Európe	57
Pax Romana a Byzantská ríša	
Veľká Morava	
Svätí Cyril a Metod	
Maďari a Maďarsko	
Vznik Poľska	
Kyjevská Rus	
5 Karpatská Rus do raného 16. storočia	79
Formovanie Uhorského kráľovstva	
Mongolsko-tatársky vpád a reorganizácia Uhorska	
Valašská kolonizácia	
Králi, šľachta a implementácia nevoľníctva	
Poľsko: administratívna a socioekonomická štruktúra	
Pád Carihradu a úpadok pravoslavia	
6 Reformácia, protireformácia a Karpatská Rus	101
Osmanská ríša v strednej Európe	
Protestantská reformácia	
Katolícka protireformácia	
Poľsko a cirkevná únia	
Sedmohradsko a cirkevná únia v Uhorsku	

7	Návrat Habsburgovcov do Karpatskej Rusi	117
	Rákociho „boj za oslobodenie“ Transformácia Karpatskej Rusi habsburským Rakúskom Báčkosriemski vojvodinskí Rusíni Poľsko a haličsko-lemkovský región	
8	Habsburská reforma a jej dopad na karpatských Rusínov	129
	Reforma Márie Terézie a Jozefa II. Uniaty/gréckokatolíci a osvietenstvo v Karpatskej Rusi Karpatskí Rusíni sa stávajú historickým národom	
9	Revolúcia v roku 1848 a karpatskorusínske národné prebudenie	141
	Mnohonárodná rakúska ríša Nacionalizmus v Uhorsku Revolúcia v rakúskych krajinách a Uhorsku Karpatskorusínske národné prebudenie: politika Karpatskorusínske národné prebudenie: kultúra	
10	Karpatská Rus v Rakúsko-Uhorsku v rokoch 1868 – 1914...	165
	Dualistická monarchia a rakúsky parlamentarizmus Pátranie po národnej identite obyvateľov Karpatskej Rusi Národné prebudenie v lemkovskom regióne Uhorsko a jeho maďarizačná politika Karpatskí Rusíni a národné prežitie Socioekonomický vývoj	
11	Karpatskorusínske diaspóry pred 1. svetovou vojnou	189
	Migrácia do Sriemu, Banátu a Báčky Emigrácia do Spojených štátov amerických Rusínskoamerické náboženské a svetské organizácie Odmietnutí gréckokatolíci a „návrat“ k pravosláviiu Z „Ruténov“ sa stávajú Uhrorusíni (maďarskí Rusíni), haličskí Rusi a haličskí Ukrajinci Rusínski Američania a medzinárodná politika	
12	Karpatská Rus počas 1. svetovej vojny (1914 – 1918)	207
	Zánik civilizovanej Európy Karpatská Rus a 1. svetová vojna Boj proti karpatskorusínskym civilistom Maďarizácia dosahuje vrchol	
13	Koniec starého a vznik nového poriadku (1918 – 1919).....	219
	Národné sebaurčenie a socialistická revolúcia Politická mobilizácia rusínskych Američanov	

Politická mobilizácia v karpatskorusínskej domovine	
Ruská krajina – autonómna časť Maďarska	
Ukrajinská voľba	
Karpatskí Rusíni na medzinárodnej scéne	
14 Podkarpatská Rus v medzivojnovom Československu (1919 – 1938)	239
Československo a „Rusíni na juh od Karpát“	
Hranice a otázka autonómie	
Maďarský iredentizmus	
Politický život	
Socioekonomický vývoj	
Vzdelávanie a kultúra	
Cirkvi a náboženská otázka	
Národnostná a jazyková otázka	
15 Prešovský región na Slovensku v medzivojnovom období (1919 – 1938)	273
Hranice, školy a sčítania ľudu	
Karpatskí Rusíni a Slováci	
Socioekonomický vývoj	
Vzdelávanie	
Náboženská otázka	
Národnostná otázka a kultúrny vývoj	
16 Lemkovský región v medzivojnovom Poľsku (1919 – 1938)	289
Poľsko, ukrajinský problém a lemkovský región	
Socioekonomické postavenie lemkovských Rusínov	
Náboženská a občianska činnosť	
Lemkovskorusínske národné prebudenie	
17 Karpatskorusínske diaspóry v medzivojnových rokoch (1919 – 1938)	299
Rumunsko a Maďarsko	
Juhoslávia – Vojvodina	
Spojené štáty americké	
18 Ďalšie národy Podkarpatskej Rusi	313
Maďari	
Židia	
Nemci	
Rumuni, Slováci a Rómovia/Cigáni	
Rusi, Ukrajinci a Česi	

19 Autonómna Podkarpatská Rus a Karpatská Ukrajina (1938 – 1939).....	333
Boj o autonómiu počas medzivojnových rokov	
Nacistické Nemecko a Mníchovská dohoda	
Autonómna Podkarpatská Rus	
Od Podkarpatskej Rusi po Karpatskú Ukrajinu	
Alternatívy k ukrajinskej orientácii	
Cesta Karpatskej Ukrajiny k „nezávislosti“	
20 Karpatská Rus počas 2. svetovej vojny (1939 – 1944).....	347
Nacistické Nemecko a jeho vízia nového usporiadania Európy	
Lemkovský región v nacistickom Nemecku	
Karpatskí Rusíni v slovenskom štáte	
Podkarpatská Rus v Maďarsku	
Vyvrcholenie rusínskej národnej orientácie	
Opozícia voči maďarskej nadvláde	
21 Karpatská Rus v prechodnom období (1944 – 1945).....	361
Sovietska armáda a ukrajinskí vlasteneckí partizáni	
Rusínski/lemkovskí Američania a vojna v Európe	
Sovietske „oslobodenie“ Podkarpatskej Rusi	
Zakarpatská Ukrajina a „znovuzjednotenie“	
Československo sa podvoľuje sovietskej nadvláde	
Nové Poľsko a deportácia Lemkov: 1. fáza	
22 Podkarpatská Rus/Zakarpatsko v Sovietskom zväze (1945 – 1991)	379
Podkarpatská Rus sa stáva sovietskym Zakarpatskom	
Sovietsky spoločensko-politický model	
Nútená kolektivizácia a industrializácia	
Nové národy Zakarpatska	
Zrevidovanie minulosti a nakladanie s „nepriateľmi ľudu“	
Rozpad gréckokatolíckej cirkvi	
Nová sovietska spoločnosť v Zakarpatsku	
23 Prešovský región v povojnovom a komunistickom Československu (1945 – 1989).....	397
Povojnová politika: Ukrajinská národná rada	
Populačné zmeny v Ukrajinskej povstaleckej armáde (UPA)	
Komunistické Československo podľa sovietskeho modelu	
Ukrajinizácia karpatských Rusínov	
Pražská jar a znovuzrodenie karpatských Rusínov	
Politická konsolidácia na sovietsky spôsob a opätovná ukrajinizácia	
Socioekonomické úspechy a národná asimilácia	

24 Lemkovský región a lemkovskí Rusíni v komunistickom Poľsku (1945 – 1989)	415
Zrekonštituované a zreorganizované Poľsko	
Deportácia Lemkov: 2. fáza	
Gréckokatolícki a pravoslávni Lemkovia	
Lemkovia ako Ukrajinci	
25 Staré a nové karpatskorusínske diaspóry (1945 – 1989)	425
Sovietska Ukrajina (Halič a Volyň)	
Československo (Čechy a Morava)	
Rumunsko (banátsky a marmarošský región)	
Juhoslávia (Vojvodina a Srijem)	
Spojené štáty americké	
26 Revolúcie v roku 1989	439
Transformácia a zánik Sovietskeho zväzu	
Koniec komunistickej nadvlády v strednej Európe	
Karpatskí Rusíni si opäť presadzujú svoju existenciu	
Jeden národ napriek medzinárodným hraniciam	
A opäť otázka autonómie	
27 Postkomunistické Zakarpatsko – Ukrajina	449
Nenaplnené politické očakávania	
„Rusínska otázka“ na Ukrajine	
Karpatskí Rusíni v medzinárodnom kontexte	
Socioekonomická situácia	
Neúspešné alebo neúplné národné hnutie?	
Tradičná náboženská a svetská kultúra	
28 Postkomunistický prešovský a lemkovský región – Slovensko a Poľsko	469
Nežná revolúcia v Československu	
Sčítania ľudu potvrdzujú národnosti	
Nezávislé Slovensko a Európska únia	
Karpatskí Rusíni potvrdzujú svoju existenciu v prešovskom regióne	
Gréckokatolícka cirkev: pozitívny či negatívny faktor?	
Národnostné presadenie a asimilácia	
Tri lemkovské komunity v Poľsku	
Lemkovskí Rusíni či lemkovskí Ukrajinci?	
Pôvab poľskej asimilácie	